

ИЗАЗОВИ ОБРАЗОВАЊА ЕКОНОМИСТА У ОБЛАСТИ ФИНАНСИЈА И РАЧУНОВОДСТВА

Апстракт: У раду се разматрају одређени аспекти образовања уопште, а посебно образовања економиста у савременим условима, у складу са потребама и изазовима које намеће почетак 21. вијека. У том контексту су дата виђења, ставови и коментари засновани на примјени болоњског процеса и актуелном (законском) оквиру високог образовања у БиХ и Републици Српској.

Први дио рада указује на неминовност и потребу да се образовање економиста, кроз сва три циклуса студија, прилагоди развоју и новим достигнућима економске науке, са једне стране, али и потребама праксе на почетку 21. вијека, са друге стране. Кроз други и трећи дио рада аутор се посебно фокусирао на захтјеве и изазове образовања економиста у области финансија и рачуноводства, као ужих области економске науке.

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Неоспорна потреба да се образовање уопште, па и образовање економиста, кроз целокупну досадашњу људску историју, континуирано прилагођава новим изазовима, потребама и захтјевима, је додатно потенцирана почетком 21. вијека. Два су основна разлога за наведену оцјену: (1) развој науке и растући захтјеви да се њеном примјеном разрјешавају кључни, прије свега, развојни, еколошки, социјални и други проблеми савременог свијета, и (2) када је ријеч о високом образовању у Европи, процес успостављања модерног система високог образовања у складу са принципима Болоњске декларације, који треба да доведе до успостављања јединственог образовног простора у Европи, повећа ефикасност високог образовања и поврати конкурентност „европских универзитета и науке“ у свјетским оквирима.

Кроз израду планова институционалног развоја свих универзитета у БиХ за период од 2003. до 2008. године¹, затим кроз модификовање и прилагођавање постојећих и/или доношење нових наставних планова на факултетима у складу са принципима и захтјевима болоњског процеса, те кроз прве резултате и искуства њихове примјене на факултетима и универзитетима у БиХ, створена је полазна претпоставка за суштинско реформисање високог образовања у складу са европским, односно болоњским принципима. Доношењем одговарајућих реформских закона у овом домену², примјена болоњских принципа у високом образовању у БиХ и Републици Српској постала је и формална обавеза. Подсјетимо се, прва „чиста“ болоњска генерација студената на универзитетима у Републици Српској је она која је уписана школске 2007/2008. године, у примјени је нови режим студија, праћења и провјере

¹ Видјети: *План институционалног развоја Универзитета у Источном Сарајеву 2003-2008*, Источно Сарајево, децембар 2004.

² Закон о високом образовању Републике Српске, „Службени гласник Републике Српске“, бр. 85/06 и 30/07; Оквирни закон о високом образовању у БиХ, „Службени гласник БиХ“, бр. 59/07.

знања студената, примјена кредитног система бодова (ECTS), а у току је и процес успостављања интегрисаног универзитета.

Не улазећи у детаљнију елаборацију болоњског процеса, указаћемо на неке његове импликације на високо образовање, па и образовање економиста. Не претендујући на потпуност, суштину болоњског процеса у првом циклусу додипломског студија³ чине:

- хармонизација и стандардизација наставних планова и програма (болоњском терминологијом прецизније речено „курукулума“), која треба да обезбједи знања и вјештине будућих академских грађана прилагођена захтјевима праксе и тржишта рада, са једне стране, и мобилност студената, са друге стране (прихватањем ових принципа обезбјеђује се да наши професори предају, а студенти изучавају исте садржаје и стичу иста знања и вјештине, као и њихове колеге на истим или сличним факултетима /студијским програмима/ у окружењу и свијету, а из угла образовања економиста, то значи знања и вјештине који ће им бити потребни за рад на одговарајућим пословима у истинској тржишној привреди),
- циљеви високог образовања који се у основи свode на: (1) већи квалитет знања и вјештина будућих „академаца“ у смислу њихове примјене, и истовремено (2) већу ефикасност студирања, мјерено дужином студирања, пролазношћу, бројем дипломираних у односу на број уписаних студената и сл., на чему ће, у складу са праксом развијених европских земаља, на јавним универзитетима све више инсистирати држава, као њихов оснивач и финансијер,
- стални процес преиспитивања, рационализације, осавремењавања и успостављања што чвршће везе између неопходног теоријског фундамента и довољног практичног приступа у свим подручјима и областима високог образовања, како би се у континуитету обезбједила екстерна евалуација и акредитација студијских програма, факултета, односно универзитета,
- успостављање високо хармонизованог система преноса кредитних бодова (ECTS), радног оптерећења студената, издавање додатка дипломи, система словних оцјена и других елемената праћења рада и резултата рада студената у складу са стандардима болоњског процеса,
- напуштање праксе „мој предмет“ и „мој уџбеник“⁴, приступа „*ex cathedra*“, као и предмета/дисциплина и наставних програма које је прегазило вријеме, сувишне и непотребне фактографије, а развијање приступа који су фокусирани на активно

³ Подсјетимо се, високо образовање засновано на «болоњским» принципима подразумијева три циклуса студија: (1) додипломски студиј (најмање три, а највише четири године, након завршетка средње школе, а вреднује се са 180, односно 240 ECTS бодова), (2) други – постдипломски или мастер студиј (након завршеног додипломског студија, а који траје једну, односно двије године, и вреднује се са 60, односно 120 ECTS бодова, у зависности од трајања додипломског студија, тако да прва два нивоа студуја заједно обезбјеђују 300 ECTS бодова), и (3) трећи – докторски студиј (који обезбјеђује стицање академског звања доктора наука, траје три године и вреднује се са 180 ECTS бодова).

⁴ Истраживања указују да је овај приступ, који се свodi на идентификовање професора са предметом и/или уџбеником, те заступљеност појединачних предмета у наставним плановима/студијским програмима, прије свега, јер на факултетима и универзитетима постоје професори који воле да имају „свој предмет“, без обзира да ли је и колико тај предмет заиста потребан на датом студијском програму и шта његово изучавање студентима заиста пружа, реално присутан у пракси.

Видјети шире у: Вукасовић М, *Развој курикулума*, Алтернативна академска образовна мрежа, Београд, 2006. стр. 62-67.

учешће студената у наставном процесу, разумијевање и примјену стечених знања,

- прихватање и примјена концепта „курикулума“, који, иако близак „домаћем“ термину наставни план и програм, има нешто друкчије значење (под овим појмом се у европским академским круговима подразумијева цјеловити одговор на питања која чине суштину сваког образовања, а поготово високог: ко учи, шта учи и како учи?)⁵

У наставку овог рада ћемо изнијети неке аспекте корелативног и синергетског дејства и импликација развоја науке (теорије) и праксе на образовање економиста уопште, а посебно у области финансија и рачуноводства, у савременим условима.

1. НЕКИ АСПЕКТИ ОБРАЗОВАЊА ЕКОНОМИСТА У САВРЕМЕНИМ УСЛОВИМА

Полазећи од неспорне чињенице да се економска наука поодавно изборила за своје мјесто у оквиру науке уопште, као једне од највећих тековина у досадашњем развоју људског друштва, те да је високо образовање економиста стандардизовано широм свијета, између осталог и кроз три нивоа студија у оквиру институционализованог болоњског процеса, придружујемо се преовлађујућем ставу академске јавности да су принципи и полазне основе јасни, те да не треба „откривати топлу воду“. То значи да универзитети и факултети на којима се студира и изучава економија треба да имају препознатљиву структуру (ужих) научних области, како би образовали будуће економисте на истим полазним основама, пружили им стандардизована и хармонизована знања и вјештине, прилагођена развоју модерне економске теорије и савремене праксе, те омогућили одговарајућу мобилност студената и професора.

Наравно, при томе не заборављамо на чињеницу да се потенцијали и могућности појединих факултета и универзитета разликују, те да, како нас емпирија учи, истински значајан допринос развоју економске науке објективно могу дати и дају најпознатији и највећи универзитети који имају начина да привуку и пруже одговарајуће услове најбољим, најдаровитијим, најамбициознијим и највреднијим студентима, професорима и истраживачима. Међутим, то не значи да се озбиљан, респектабилан и квалитетан студиј економије не може организовати и реализовати и на другим факултетима и универзитетима. Претпоставке које при томе треба обезбиједити се у основи свode на: (1) кадровске (квалификован, одговоран, професионалан и мотивисан наставнички кадар, као и одговарајућа иницијална спремност и мотивација уписаних студената), (2) институционалне (одговарајућа структура и профил наставног плана/студијског програма, режим и правила студија) и (3) материјалне и финансијске (просторни услови, оптимална величина наставне групе, доступност уже и шире литературе, посебно часописа и интернета, одговарајући материјални положај и мотивација наставника и студената).

Надаље, претпоставка за одговарајуће структурисање и профилисање појединих факултета, или студијских програма на интегрисаним универзитетима који претендују да образују економисте у складу са потребама и захтјевима 21. вијека, по нашем мишљењу, јесте постизање концензуса у вези са класификацијом економске науке.

⁵ Исто, стр. 24-26.

Иако на први поглед можда питање класификације није толико важно, сматрамо да је утврђивање и прихватање назива научних области и предмета или дисциплина које их чине, полазна претпоставка да избјегавање неспоразума и нелогичности које се понекад дешавају у пракси у погледу неуважавања или несхватања мјеста појединих дисциплина или структурисања наставног плана сходно циљном профилу образовања економиста. Према резултатима наших истраживања, међународно респектабилне класификације економске науке су ЈЕЛ и ЈАЕР. ЈЕЛ класификација⁶ се односи на систем класификовања чланака објављених у економским часописима, који примјењује Journal of Economic Literature (JEL). Овај часопис квартално објављује Америчко економско удружење (American Economic Association), а садржи преглед чланака и информација које су објављене у књигама и дисертацијама из области економије у току периода на који се односи. Наведена класификација економске науке је широко прихваћена у свијету, а између осталих је, на примјер, примјењују сви респектабилни економски часописи (на нашим просторима, на примјер часопис *Економски анали*, Економског факултета у Београду) и универзитетске библиотеке широм свијета (на примјер, Минхенска универзитетска библиотека). ЈЕЛ класификација утврђује деветнаест основних области економске науке, те њихову даљу класификацију на уже научне области и дисциплине. Сличан приступ има и тзв. ЈАЕР класификација, која утврђује двадесет пет (ужих) научних области (ова класификација се примјењује у процедурама пријаве и одбране докторских дисертација на Економском факултету у Београду). На жалост, званичне класификације науке у Републици Српској⁷ и БиХ нису одразиле уобичајене приступе и опште прихваћене праксе, те би то требало урадити у скорој будућности⁸. Поред наведеног, утврђивање (ужих) научних области, не само у домену економске, него и других наука, важно је и хитно, јер важећи Закон о високом образовању у Републици Српској, у складу са добром универзитетском праксом, предвиђа изборе у научна и наставна звања за научну област, а не предмет или дисциплину, што омогућава већу флексибилност приликом структурисања и промјена профила наставног плана и његовог извођења са расположивим наставним кадром.

Након што се постигне концензус у вези са ужим научним областима, структурисање наставног плана или студијског програма предмет је усклађивања и питање мјере у погледу заступљености појединих области и дисциплина/предмета, водећи рачуна о циљном профилу, са једне стране, и областима и предметима који су незаобилазни за образовање било ког профила дипломираних економиста у савременим условима, са друге стране. Поред тога, потребно је водити рачуна и о три циклуса болоњског студија, односно о „распореду“ појединих области и дисциплина, као и појединих њихових садржаја, кроз сва три циклуса студија.

На крају, али не и најмање важно, укажимо на једну доста присутну појаву у нашој пракси која пријети да дерогира и угрози образовање економиста. Наиме, јавна је тајна да се највећи број приватних факултета и универзитета „отвара“ у области „менаџмента“, „пословних студија“, „бизниса“, или под сличним називима. Информације којима располажемо, и без улажења у детаљнију анализу, а поготово дипломе које се издају или је предвиђено да се издају, у условима неадекватне

⁶ Видјети: http://en.wikipedia.org/wiki/JEL_classification_codes

⁷ Правилник о научним и умјетничким областима, пољима и ужим областима, који је у складу са Законом донио министар науке и технологије Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ бр. 58/07) није на најадекватнији начин класификовао економску науку. Наиме, међу 14 ужих области економске науке су се нашли поједини предмети или дисциплине (на примјер, актуарство, операциона истраживања, ...), док су неке неспорне области економске науке потпуно изостављене (на примјер, јавна економија, финансијска економија, статистичка анализа, менаџмент, ...).

⁸ Министарство науке и технологије очекује координиране приједлоге универзитета, а на јавним универзитетима у Републици Српској још нису усаглашени приједлози у вези са класификацијом науке.

јединствене номенклатуре занимања, указују да реално постоји пријетња да се дипломци са ових универзитета и факултета формално „изједначе“ са дипломираним економистима, а да при томе нису изучавали стандардизовани план и дисциплине, те сходно томе нису добили стандардизовано образовање (знања и вјештине) које стичу дипломирани економисти.

2. ЗАХТЈЕВИ И ИЗАЗОВИ ОБРАЗОВАЊА У ОБЛАСТИ ФИНАНСИЈСКЕ ЕКОНОМИЈЕ

Финансијска економија као неспорна научна област у оквиру економске науке, као цјелине, према ЈЕЛ класификацији обухвата:

- *Општа финансијска тржишта* (портфолио избор, инвестиционе одлуке, вредновање актива, условно вредновање, вредновање фјучерса, информације и ефикасност тржишта, међународна финансијска тржишта, државна политика и регулација),
- *Финансијске институције и услуге* (банке, остале депозитне институције, хипотекарне институције, осигурање и осигуравајуће компаније, пензиони фондови, инвестиционо банкарство, ризични капитал, остали финансијски посредници, државна политика и регулација),
- *Корпоративне финансије и корпоративно управљање* (капитална улагања, инвестициона политика, капитал и власничка структура, банкротство, ликвидација, мерџери, аквизиције, корпоративно управљање, политика плаћања, државна политика и регулација).

У контексту захтјева и изазова који се постављају пред образовање економиста у области финансијске економије или финансија у ширем смислу ријечи, према нашем мишљењу, посебно треба указати на изузетан развој који је ова област економске науке остварила током друге половине прошлог вијека. О томе, између осталог, довољно убједљиво говоре Нобелове награде за економију додијелене у последње вријеме за допринос у развоју финансијске науке, прије свега у домену финансијских тржишта: М. Фридману, Џ. Тобину, Ф. Модилјанију, Х. Марковичу, М. Милеру, В. Шарпу, Р. Лукасу, М. Шолсу⁹.

Наведени теоријски концепти су при томе имали изузетан утицај на развој финансијске праксе - трансакција, инструмената, тржишта и институција. То се потврђује, прије свега, кроз развој и примјену финансијских деривата или финансијских инструмената за управљање ризиком промјене цијена у најширем смислу ријечи (берзанских роба, цијена акција, девизних курсева, каматних стопа), секјуритизацију, развој портфолио инвестирања и јачање институционалних инвеститора, институционализацију власништава над капиталом савремених корпорација, структурне промјене, али и растућу нестабилност у финансијском сектору...

Поменуте промјене су неминовно поставиле нове захтјеве у погледу потребних знања и вјештина, њиховог континуираног актуелизовања и одржавања, као очигледан доказ и потребу прихватања концепта цјеложивотног учења, али и нагласиле

⁹ Видјети шире www.almaz.com/nobel/economics/economics.html

одговорност економиста (и других професија) укључених у савремене финансијске токове и трансакције и у реалном и у финансијском сектору.

Према резултатима наших истраживања, наведени захтјеви се у пракси остварују сталним иновирањем наставних планова и програма појединих финансијских предмета/дисциплина, а у појединим земљама и за поједине сегменте финансијске професије успостављају се и посебне схеме и програми едукације, полагања испита и стицања одговарајућих професионалних звања након окончања редовног академског образовања¹⁰. Примјери поменутих финансијских професија јесу образовни профили типа: финансијски аналитичари, инвестициони менаџери и савјетници, брокери, порески савјетници и др. Њиховом едукацијом, испитивањем, сертификавањем и лиценцирањем, као и континуираном едукацијом у складу са одговарајућим институционализованим правилима баве се или регулатори тржишта капитала или професионална удружења, у настојању да у континуитету обезбиједи и одржавају високу професионалну компетентност ових финансијских „занимања“ у складу са актуелним потребама праксе и регулативе.

Међутим, у наведеном контексту се, у склопу укупног система образовања, отвара неколико важних питања:

- Каква је структура ових програма едукације и полагања испита, који садржаји и дисциплине су заступљени;
- Да ли су ти садржаји били изучавани на универзитетском студију, и ако нису, зашто нису;
- Ко треба да изводи едукацију и испитивање (мјесто и улога економских факултета, практична обука и провјера оспособљености за рад у пракси, те одговорност за издате сертификате и лиценце за рад);
- Какав је ниво квалитета стечених звања, какав је њихов однос према универзитетским дипломама, те „олакшице“ за њихово стицање за особе које имају одговарајући профил универзитетског економског (финансијског) образовања и сл.

3. ЗАХТЈЕВИ И ИЗАЗОВИ ОБРАЗОВАЊА У ОБЛАСТИ РАЧУНОВОДСТВА

Рачуноводство је, такође, једна од неспорних ужих научних области у оквиру цјеловите економске науке по свим релевантним класификацијама, а обухвата следеће дисциплине или предмете:

- Финансијско рачуноводство,
- Управљачко рачуноводство,
- Финансијску анализу или анализу финансијских извјештаја,
- Теорију и политику биланса,
- Специјалне билансе,
- Финансијско извјештавање и
- Ревизију (финансијских извјештаја, интерну, државну).

¹⁰ Видјети, на примјер, CFA – Chartered Financial Analyst, који је успоставила AIMR – Association for Investment Management and Research, www.aimr.org

Иако се на први поглед ради о области економске науке у којој су основни концепти и теорија поодавно формулисани, те у којој нема тако интензивних промјена као у области финансија, такав закључак ипак није тачан. Наиме, имајући у виду основни задатак финансијског рачуноводства да обухвати пословно-услугне процесе и трансакције и извјести о њиховим учинцима и ефектима, промјене у том домену се неминовно одражавају и на рачуноводствену теорију и праксу. Нове трансакције, нови инструменти као облици финансијске имовине, нови концепти вредновања имовине, обавеза и капитала, растући тренд пословних комбинација у контексту опште интернационализације и глобализације пословања, захтијевају и одговарајући развој рачуноводствене теорије и праксе, те конципирање нових приступа, који се у последње вријеме операционализују кроз одговарајуће, по правилу међународне рачуноводствене или стандарде финансијског извјештавања. Као илустрацију наведимо финансијске инструменте, основне и изведене, трансакције хеџинга, растући значај нематеријалних средстава, рачуноводствено обухватање пословних комбинација и гудвила, еколошке аспекте пословања и нови концепт еко-ефикасности, прихватање концепта интелектуалног капитала, итд.

Надаље, нови приступи управљању у најширем смислу ријечи (укључујући реални, финансијски и јавни сектор) нужно налазе свој одраз и кроз развој нових концепата управљачког рачуноводства, које треба да креира и обезбједи потребне информације за доношење, вредновање и праћење ефеката предузетих стратешких управљачких активности. Растући значај финансијских извјештаја, те потреба хармонизације финансијског извјештавања за потребе бројних корисника широм свијета, потенцирају значај теорије и праксе финансијског извјештавања и ревизије, те проблематику објективности и поузданости финансијских извјештаја и доприносе развоју ревизијске теорије и праксе. Упоредо са тим, нови концепти корпоративног управљања наглашавају потребу и значај интерне ревизије, а огромна буџетска средства и одговорност за њихово трошење су подстакли развој теорије и праксе државне ревизије.

Одговорност рачуноводствене професије у претходно елаборираном смислу, са једне стране, те покушај и потреба да се јавности презентује висока компетентност и професионалност, са друге стране, су довели до специфичног професионалног организовања, прије свега у развијеним тржишним привредама, али и широм свијета. Доминантне професионалне асоцијације су у савременим условима амерички институти рачуновођа и ревизора, те Међународна федерација рачуновођа (IFAC), чије су чланице националне професионалне асоцијације појединих земаља. Поред доношења и континуираног преиспитивања рачуноводствених и ревизијских стандарда, као професионалне регулативе, у функцији адекватних смјерница за понашање професије у пракси, у контексту теме којом се бави овај рад, наглашавамо да професионалне рачуноводствене асоцијације такође успостављају систем професионалне едукације, полагања професионалних испита, сертификавања, континуиране едукације и лиценцирања својих чланова за рад у пракси, у складу са највишим принципима континуиране компетентности и професионализма. Као један од међународних стандарда у овом домену се сматра ACCA¹¹ систем професионалне едукације, који је прихваћен и у БиХ. Наиме, Законом о рачуноводству и ревизији БИХ, као и са њим усаглашеним Законом о рачуноводству и ревизији Републике Српске¹², између осталог је прописано да се у БиХ и Републици Српској примјењују Међународни

¹¹ ACCA – The Association of Chartered Certified Accountant, једна од водећих британских професионалних рачуноводствених асоцијација са снажним присуством и утицајем чији се сертификати високо цијене и уважавају широм свијета.

¹² “Службени гласник Републике Српске”, бр. 67/05

рачуноводствени стандарди, Међународни стандарди финансијског извјештавања, Међународни стандарди ревизије, те остала релевантна професионална регулатива Међународне федерације рачуновођа, као и одговарајући систем професионалних звања и њихових стицања заснован на приступу и пракси АССА.

У складу са наведеним основама усвојен је Јединствени наставни план и програм за стицање професионалних звања који обухвата сљедеће нивое и предмете¹³:

<i>Ниво 1: Сертификовани рачуноводствени техничар</i>	
Предмет 1	Увод у финансијско рачуноводство
Предмет 2	Трошковно рачуноводство и увод у управљачко рачуноводство
Предмет 3	Менаџмент и комуникације
Предмет 4	Информациона технологија и примјене

<i>Ниво 2: Сертификовани рачуновођа</i>	
Предмет 5	Пословно право и порези
Предмет 6	Примјена управљачког рачуноводства
Предмет 7	Финансијско извјештавање 2
Предмет 8	Ревизија и системи интерне контроле
Предмет 9	Финансијски менаџмент

<i>Ниво 3: Овлашћени ревизор</i>	
Предмет 10	Напредно управљачко рачуноводство
Предмет 11	Напредна ревизија
Предмет 12	Напредно финансијско извјештавање
Предмет 13	Напредни финансијски менаџмент
Предмет 14	Стратегијски менаџмент

У овом контексту се логично, као и у случају финансијске професије, поставља питање односа универзитетског економског образовања и наведеног система стицања професионалних звања у рачуноводственој професији. У циљу адекватнијег оспособљавања будућих дипломираних економиста за рачуноводствену професију, у склопу ширег пројекта реформе рачуноводства у БиХ, сви економски факултети у БиХ су прихватили прије неколико година Споразум/меморандум са америчком развојном агенцијом (USAID), као носиоцем пројекта реформе рачуноводства у БиХ, којим су се обавезали да у своје наставне планове инкорпорирају наведених 14 наставних предмета, како би боље припремили своје свршене студенте за рачуноводствену професију. Према информацијама којима располажемо, сваки економски факултет у БиХ је у оквиру свог наставног плана и одговарајућих смјерова, настојао да на најбољи начин примијени наведени Споразум/меморандум. У мјери у којој се у томе и успјело за очекивати је да ће њихови студенти бити спремнији за лакше и квалитетније укључивање у рачуноводствену професију.

Актуелна рјешења у домену професионалне регулативе у погледу уласка у професију, односно стицања професионалних звања, код нас, заснована на поменутих законима, омогућавају студентима који су завршили економски факултет да се

¹³ www.srrrs.org

директно укључују на други ниво – звање сертифицирани рачуновођа - при чему полагају два испита (састављена из по два предмета): (1) Финансијско извјештавање и ревизија (који се састоји од два предмета – Финансијско извјештавање 2 /предмет 7/ и Ревизија и системи интерне контроле /предмет 8/) и (2) Финансијски менаџмент и контрола (који се састоји од два предмета – Примјена управљачког рачуноводства /предмет 6/ и Примјена финансијског менаџмента /предмет 9/). При томе се поставља питање да ли је уопште потребно да се ти испити поново полагају, уколико су претходно положени на економском факултету. Полазећи од принципа и стандарда који се у овој области примјењују у развијеним тржишним привредама, регулатива у БиХ је прихватила потребу „поновног“ полагања, како ради провјере стечених знања и вјештина, њиховог разумијевања и могућности примјене у пракси, тако и ради провјере да ли су кандидати за дату професију овладали актуелним регулаторним рачуноводственим и ревизијским оквиром и могућношћу њихове примјене, што се од звања за које се кандидују управо и захтијева.

ЛИТЕРАТУРА:

Вукасовић, М. (2006), *Развој курикулума*, Алтернативна академска образовна мрежа, Београд

Група аутора, (2004), *План институционалног развоја Универзитета у Источном Сарајеву 2003.-2008*, Источно Сарајево, децембар 2004.

Закон о високом образовању Републике Српске, Службени гласних Републике Српске, бр. 85/06 и 30/07; *Оквирни закон о високом образовању у БиХ*, Службени гласних БиХ, бр. 59/07.

Радомир Божић

CHALLENGES OF ECONOMIST PROFILE EDUCATION IN THE FIELD OF FINANCE AND ACCOUNTING

Summary

The paper elaborates certain aspects of education in general, especially education of economists under contemporary conditions, in accordance with the needs and challenges imposed at the beginning of the 21st century. It is the frame for views, attitudes and comments based on the implementation of the Bologna process in the existing higher education (legal) framework in BiH and Republika Srpska.

The first part of the paper indicates the inevitability and necessity to adapt the education of economists, through all three study-cycles, to development and new achievements in science, on one hand, and needs of practice at the beginning of the 21st century, on the other hand. In the second and the third part of the paper the author has focused his attention on the interests and challenges of education for economists in the field of finances and accounting, as branches of economics.